

1844: 21, 1846: 20) strookt met de door de rector gerapporteerde recensiecijfers; Arch. Senaat 299-302. Waar de GSA Caljé voor 1845 geen cijfers leverde, doet de recensie dit wel: 17. Laatstgenoemd cijfer duidt eveneens op een dip in 1845.

⁷⁴ Het betreft K.F. Koppelman[n] (imm. 18 dec. 1844), die niet volgens de Nederlandse wet studeerde en in 1849 in Bentheim kerkelijk werd geëxamineerd, W.G. Reddingius (imm. 3 aug. 1837), die zich op 9 mei 1845 vanwege promotie opnieuw liet inschrijven, en J.E.W. Verschuier (imm. 24 dec. 1844).

⁷⁵ Faculteit aan Algemeene Synodale Commissie [af-schrift]; Handelingen Godgeleerde Faculteit (1825-1919; Hand. TF), 24 nov. 1845; Arch. Senaat 597.

⁷⁶ Zie voor de fondsen en Poelmans werk: J. Vree, 'Theologisch talent', m.n. 5-9, 14, 20v.

⁷⁷ Dat Caljé aan beide fondsen voorbijgaat, zal het gevolg zijn van zijn keuze om zoveel mogelijk gebruik te maken van gedrukt materiaal; hij besteedt nu slechts aandacht aan de rijksstudie-beurzen; *Gron. universiteit*, 334-336.

⁷⁸ HdG aan O.C.S. Star Numan-van Swinderen, 29 maart [1836/1842?]: 'Ook ik vind [evenals C. Star Numan] groote gebreken bij onze studenten, doch ik schrijf die niet aan de inrigting onzer Akademien

1800 waren geboren, hadden twintig van hen kunnen profiteren van de ruimhartige regelingen van 1820. Mede gezien het feit dat een derde van de leden één of meer bekroningen van academische prijsvragen op zijn naam had staan, zou men het karakter van het gezelschap als meritokratisch kunnen bestempelen.⁷⁹ Vooral Muurling was een sprekend voorbeeld van wat een begaafde, maar arme student kon bereiken. Als zoon van een vroeg gestorven gorter was hij te Lemmer door zijn grootouders opgevoed en aanvankelijk bestemd voor onderwijzer, een beroep dat toen nog zonder bijzondere studiekosten bereikt kon worden. Dankzij onderwijs van de plaatselijke predikant was het echter theologie geworden. Omdat hij geen collegegeld behoefde te betalen en er in Utrecht een beurs voor hem beschikbaar was, kon Muurling daar in 1823 gaan studeren; nog geen zes jaar later voltooide hij zijn studie met een promotie; intussen had hij ook nog goud behaald op een prijsvraag van de Utrechtse letterenfakulteit. Het 'cliché' waar Caljé van spreekt, maar – althans voor Groningen – in geen enkel opzicht aan wil (294),⁸⁰ werd vooral door hem bewaarheid.⁸¹

Terugblik en methodologische aanbevelingen

De achilleshiel van Caljés studie wordt zichtbaar waar hij zich van het seriële en cijfermatige macro- naar het prosopografische microniveau begeeft. Daarbij heeft hij zich in bepaalde gevallen laten verleiden tot beschouwingen en uitspraken die niet gesteund worden door aantoonbare feiten. Vooral bij zijn bijzondere controlegroep, het theologisch cohort 1840, komen deze zaken aan het licht. In beide gevallen zou een uitgebreider archiefgebruik, gecombineerd met het gebruik van ter zake doende publicaties, misvattingen en valse voorstellingen hebben kunnen voorkomen. De redenen die Caljé geleid hebben tot de uitspraak 'Gelukkig bleken er doorslaggevende theoretische en methodische redenen om uitputtend archiefonderzoek geen centrale plaats in de onderzoeksoptzet te geven' dienen opnieuw overwogen te worden. Verder verdient het aanbeveling om bij serieel onderzoek van een theologische faculteit en haar leerlingen de kaders niet te eng te maken. Naast het proponentsexamen bleken ook doctorale examens en promoties gewichtige indicatoren te zijn. Verder is – zeker in de negentiende eeuw – het natrekken van de burgerlijke staat van onderzochten belangrijk.